

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 7(70), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Червень 2021

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ	2
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	2
СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ	2
БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА	3
ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ	5
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	7

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Оцінка законопроєкту Мінреінтеграції щодо перехідного правосуддя

УГСПЛ/ Програма USAID «Права людини в дії» підготувала висновок щодо другої версії проєкту ЗУ «Про засади державної політики перехідного періоду», який було оприлюднено Мінреінтеграції для громадського обговорення. Відповідний лист, в якому містяться як загальні висновки, так і постатейні зауваження також було направлено авторам документа. Висновки доступні для ознайомитися [за цим посиланням](#).

Ще до першої версії законопроєкту у експертів було багато зауважень; нині обговорюється вже друга його версія, але при цьому всі, ніби, забули, що ще 2018 року була розроблена окрема концепція перехідного правосуддя за участі УГСПЛ/ Програми USAID.

«Перенавантаження влади в Україні стало зручним моментом для того, аби «обнулити» все не тільки в частині перехідного правосуддя, але й в інших напрямках, дотичних до збройного конфлікту», – вважає Тарас Цимбрівський, керівник Програми USAID. Повну версію його інтерв'ю, в якому йдеться про ймовірні причини не ухвалення концепції перехідного правосуддя, запропоноване трактування поняття збройного конфлікту та інші нюанси державної політики у цій сфері, можна прочитати [на нашому сайті](#).

Що не так з новими законопроєктами про колабораціонізм

Представники Верховної Ради України та громадянського суспільства провели круглий стіл з метою обговорення проєктів законів щодо відповідальності за співробітництво з державою-агресором (№ 5135, 5143, 5144) із врахуванням міжнародного досвіду. В цілому, більшість учасників розкритикували пакет законопроєктів, запропонований Комітетом ВРУ з питань правоохоронної діяльності – [ось ключові зауваження](#).

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів¹, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, які стосуються конфлікту та підтримані Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 165.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку:

- **Спільне звернення УГСПЛ, Регіонального центру прав людини і руху “Євромайдан Крим” до Прокуратури Криму щодо знищення культурної спадщини в Криму**

У [зверненні](#) йдеться про те, що дії окупаційної влади, такі як проведення незаконних археологічних розкопок та видання дозволів на будівництво біля історичних пам'яток та архітектурних об'єктів, ставлять під загрозу культурну спадщину України на півострові. Зазначимо, що Прокуратура АР Криму та м. Севастополь вже порушила кримінальне провадження з цього приводу.

- **Заяви до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)**

- ✓ Заявниця разом з чоловіком більше 40 років проживала у м. Стаханів (Кадіївка) Луганської області. У 2014 році вона поїхала з міста, а її чоловік лишився доглядати матір. Влітку 2014 року він зник; згідно свідчень, представники незаконних збройних формувань відвезли його у невідомому напрямку. Жінка зверталась до поліції в Україні, а також до слідчого комітету РФ, однак безрезультатно – доля її чоловіка й досі невідома. У зв'язку з відсутністю ефективного розслідування до ЄСПЛ направлено скаргу щодо порушення ст. 2, 3, 5, 8, 13 Європейської конвенції з прав людини та ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції.
- ✓ УГСПЛ надала свою відповідь на зауваження уряду у справі, де розглядається питання щодо того, чи є порушенням права власності та дискримінацією обмеження спроможності отримувати соціальні виплати для ВПО виключно на рахунки, відкриті в Ощадбанку. Нашим експертами наголосили на відсутності адекватного розгляду національними судами питання про дискримінацію та недоведеність з боку уряду досягнення мети, заради якої вводилося відповідне обмеження.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в містах [Торецьк](#), [Маріуполь](#), [Краматорськ](#) та [Покровськ](#) Донецької області, [Станиця Луганська](#), [Суми](#) та [Дніпро](#), які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу.

Підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав та інші теми, дотичні до діяльності Програми USAID

- Статус дитини, постраждалої внаслідок збройного конфлікту, мають право отримати ті діти, які проживали чи проживають в зоні проведення АТО/ООС, які одержали травми, зазнали фізичного, психологічного або іншого насильства. З якими труднощами

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

зіштовхуються при оформленні цього статусу, і куди звертатись по допомогу – [у цьому матеріалі](#).

- Все більше адміністративних послуг стають доступними онлайн, у тому числі й для мешканців тимчасово окупованих територій. Нещодавно доступним став і сервіс «Малятко»; маючи електронне судове рішення про встановлення факту народження дитини та електронний цифровий підпис, батьки дітей, народжених в Криму та на непідконтрольних уряду територіях Донбасу, [можуть через Інтернет отримати](#) одразу цілий пакет адміністративних послуг.
- [Інформація](#) щодо оновленого порядку прийому вступників з тимчасово окупованих територій до українських навчальних закладів.
- Для внутрішньо переміщених осіб спростили реєстрацію авто. Що передбачають ці зміни – [розповідає](#) ГП на Сумщині.

Правова допомога постраждалим від збройного конфлікту та окупації

- До приймальні у Покровську звернувся переселенець з Донецька, який раніше працював на одному з підприємств, що нині розташоване на тимчасово окупованій території, де набув захворювання, пов'язане з виробництвом, й третю групу інвалідності. Після початку збройної агресії РФ з червня 2014 по вересень 2020 він не отримував соціальні виплати, але у листопаді 2020 вирішив звернутися до компетентних органів, аби відновити виплати та отримати заборгованість. Зрештою справу [довелося вирішувати в суді](#) через небажання органів соціального страхування йти назустріч.
- Розірвати шлюб, аби встановити факт народження дитини – юристи у Покровську знову допомогли переселенці з Донецька. Виявилось, що з 2019 жінка не проживає спільно зі своїм першим чоловіком, але через початок пандемії вона не змогла виїхати з окупованої території для розірвання шлюбу, тому була змушена звернутися до тамтешнього «суду». Дитина народилась вже від іншого чоловіка. Ситуація вказувала на те, що при встановленні факту народження на підконтрольній території України у свідоцтві про народження доньки батьком мав би значитися колишній чоловік пані Наталії, оскільки вона, за законодавством України, не розірвала свій перший шлюб. Нюанси справи – [за посиланням](#).
- У вересні 2020 ВПО та колишній учасник бойових дій звернувся до медико-соціальної експертної комісії із заявою про встановлення III групи інвалідності без зазначення строку повторного огляду (безстроково) із врахуванням діагнозу та супутніх ускладнень, однак отримав відмову. Наразі ГП у Дніпрі допомагає ветеранові готувати необхідні документи та оскаржувати відмову в суді. Чому питання стоїть гостріше, ніж може здатися на перший погляд – [читайте у публікації](#).

- До нас звернулася ВПО, якій вимкнули газопостачання та припинили нарахування субсидії через подання представниками газопостачальної організації даних про її нібито смерть.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Якщо ваша ситуація якимось чином схожа на цю, пропонуємо звертатись до ГП в Станиці Луганській, яка [вже має позитивний досвід](#) вирішення питання.

Інфографіка щодо результатів роботи громадських приймалень

Програма USAID «Права людини в дії» продовжує звітувати про надану правову допомогу в постраждалому від конфлікту та окупації регіоні – пропонуємо дані за [травень](#) та [червень](#) 2021 року із тематичним, регіональним та гендерним розподілом.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)¹, яка

¹ Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Неочевидні ризики від тимчасової окупації Криму

10-11 червня у Херсонській області пройшов Форум «Південна стратегія розвитку», під час якого, серед іншого, обговорювалась важливість для української держави [інтегрувати дітей з ТОТ](#) в українське освітнє поле, оскільки це дозволяє вплинути на формування їхньої системи цінностей, «витягнути» їх із середовища, де вони постійно знаходяться під впливом антиукраїнської пропаганди, дезінформації та мілітаризації. Аби нагадати, чому ми вважаємо це питання важливим для обговорення в контексті діяльності Кримської платформи, пропонуємо приділити час ознайомленню з [нещодавнім тематичним звітом](#) Програми USAID «Освітнє поле на тимчасово окупованих територіях України (2014-2019 рр.)».

Нові вебіари в рамках ініціативи «International Law Talks»² за участі провідних вітчизняних та міжнародних діячів

- Один з них [було присвячено](#) кримінальному переслідуванню представників т.з. «Л/ДНР» у Чехії. Чому саме ця країна наразі є лідером за кількістю таких переслідувань та як поширити цей досвід на інші країни?
- Інший же – обговоренню [теми верховенства права та процесу](#) стосовно захисту обвинувачених у воєнних злочинах, міжнародні суди та Україна. Наскільки українські адвокати готові до якісного захисту своїх клієнтів у справах щодо збройного конфлікту, та чи можуть виправдальні вироки у справах про воєнні злочини сприяти примиренню?

² Що проводиться сумісно з ГО «Медійна ініціатива за права людини».

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Онлайн дискусія: право на правду в освіті

Молодь має право знати об'єктивну, повну і не спотворену інформацію про російську агресію на сході, перш за все, те, що війна – це біль і страждання конкретних людей. Але чи дають таку інформацію сучасні заклади освіти? Як виявилось, не завжди, адже гуманітарна сфера є такою, де плюралістичні підходи, на нашу думку, ще не прижилися. На заваді цьому стає відсутність академічної свободи, ідеологічна заангажованість та недостатня компетентність. Наскільки це серйозно, та що робити? – шукати відповіді пропонуємо [за посиланням](#).

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Президент України Володимир Зеленський ввів в дію рішення РНБО щодо активізації процесу мирного врегулювання ситуації в Донецькій та Луганській областях

Кабінету Міністрів України [доручається](#) у двомісячний термін підготувати законопроекти про впровадження на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей правосуддя перехідного періоду та внести їх в установленому порядку на розгляд Верховної Ради. Крім того, РНБО зобов'язала уряд створити Центр документування порушень прав людини та шкоди, завданої внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Зміна українського законодавства для сприяння деокупації Криму – пріоритет новоствореної Експертної мережі Кримської платформи

Як зазначають члени Експертної мережі, створення експертного пулу – це [новий етап](#) у розвитку громадського сектора, оскільки мережа скрадатиметься не лише з українських експертів і центрів, але й з міжнародних ([додаткове посилання](#)).

Офіс Прокурора МКС: ситуація в Україні все ще на етапі попередньої оцінки через пандемію та надмірне навантаження

Остання заява щодо України була опублікована у грудні 2020, де зазначалося, що критерії, необхідні для відкриття розслідування досягнуті, проте запиту до Палати попереднього розгляду все ще не було направлено (для переходу на наступний етап).

[Маємо сподівання](#), що новий очільник Офісу Прокурора МКС, британський юрист Карім Ахмад Хан, не залишить поза увагою ситуацію в Україні та ініціює отримання дозволу на проведення розслідування щодо воєнних злочинів та злочинів проти людяності, вчинених на тимчасово окупованих територіях України в ході збройного конфлікту з РФ.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID/Уряду США.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини
вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна
тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24

Електронна пошта: t.symbivskyy@helsinki.org.ua, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>